

การพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 Development of a Curriculum toward the ASEAN Community with the Use of Partnership Process for Mattayom Suksa III Students

วนิจชตา โชติวิศิษฐ์กุล^{1*} , ดร.ณิ จำปาทอง^{2**} , สุวรรณิ ยหะกร³
Wanijta Chotwisitkul^{1*} , Darunee Jumpatong^{2**} , Suwannee Yahakorn³

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

9/9 หมู่ 9 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 ประเทศไทย

¹Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction,

School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

9/9 Moo 9, Bangpud Sub-district, Pakkead District, Nontaburi Province, 11120, Thailand

^{2,3}มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

9/9 หมู่ 9 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 ประเทศไทย

^{2,3}School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

9/9 Moo 9, Bangpud Sub-district, Pakkead District, Nontabuir Province, 11120, Thailand

รับต้นฉบับบทความ: 9 ตุลาคม 2561 ปรับปรุงบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2562 ตอรับตีพิมพ์บทความ: 12 มีนาคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย แบ่งเป็น 2 ส่วน รวม 5 ขั้นตอน ส่วนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร มี 3 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การจัดสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตร ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย ได้แก่ผู้แทนภาคีเครือข่ายจากองค์กรภาครัฐและเอกชน 20 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบตรวจสอบองค์ประกอบของหลักสูตรวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนที่ 2 การศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร มี 2 ขั้นตอนคือ 1) การนำหลักสูตรไปใช้ 2) การสรุปผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง

* ผู้เขียนหลัก

อีเมล: wanijta@gmail.com

**อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช)

ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 27 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้คือ หลักสูตร 4 หน่วยการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดทักษะ และแบบวัดเจตคติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลวิจัยพบว่าหลักสูตร ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบสอดคล้องกับสังคมพหุวัฒนธรรม ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ด้านประสิทธิภาพหลักสูตร หลังนำหลักสูตรไปทดลองใช้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระดับมากที่สุด และมีเจตคติตระหนักรู้คุณค่าความเป็นไทยและความเป็นอาเซียนในระดับมาก

คำสำคัญ

การพัฒนาหลักสูตร ประชาคมอาเซียน กระบวนการภาคีเครือข่าย มัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this study were to develop and to study the effectiveness of the curriculum. Divided into 2 parts, including 5 steps. Part 1 Development of the curriculum has 3 steps: 1) information study, 2) curriculum compilation 3) the curriculum trial course. A total of 20 people participated in the development was voluntary participation in research by researchers and representatives of governmental and non-governmental organizations. The research instruments were focus group and examination of the components of the curriculum. Data were analyzed by using percentages, arithmetic mean and content analysis. Part 2: The study of the effectiveness of the curriculum consists of two steps: 1) curriculum implementation and 2) curriculum evaluation and improvement. The sample group, obtained by cluster sampling, was 27 Mathayom Suksa III students. The research instruments were 1) the ASEAN community curriculum 4 learning units, 2) a test on ASEAN knowledge 3) a collaborative skill test and 4) an attitude test on the Thai and the ASEAN. The percentage, arithmetic mean, standard deviation, and t-test were employed to analyze the data. The results of the research were: The curriculum had 7 components. In each one was consistent with the multicultural, the needs of learners, and communities performance. In aspect of the curriculum efficiency: After using this curriculum, the learning achievement of students had higher, had the highest level of collaboration skills with others, and acquired highly positive attitude of Thai and ASEAN values.

Keywords

Curriculum Development, ASEAN Community, Partnership Process, Secondary Education

บทนำ

การศึกษาเป็นกุญแจสำคัญสำหรับพลเมืองของอาเซียนเพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการสร้างอนาคตที่ดีขึ้น Ministry of Education (2014, 3) ได้เตรียมพร้อมพัฒนาคนให้มีศักยภาพสูงขึ้น เพื่อให้สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ประเทศชาติก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ประเทศไทยได้มีเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือการเตรียมกำลังคนเพื่อความเข้มแข็งของชาติด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างกำลังคนในตลาดแรงงาน คือสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนต้องได้รับการเตรียมความพร้อมแข่งขันในตลาดแรงงาน ซึ่งเศรษฐกิจของชาติจะมั่นคงได้ ชาติต้องวางรากฐานคุณภาพของการศึกษาที่เด็กและเยาวชนจะได้รับโดยในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้ก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งเป้าหมายการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในชุมชนชนบท การสนับสนุนการเรียนภาษาอาเซียน การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียนให้กับเยาวชน การสร้างความรู้และตระหนักเกี่ยวกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน การจัดทำเนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนร่วมกัน ตลอดจนการร่วมแบ่งปันทรัพยากรและจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาค โดยนโยบายด้านการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 Office of the Basic Education Commission (2012, 2) ได้กล่าวถึง การสร้างและพัฒนาคนไทยเพื่ออนาคตของประเทศ สร้างคนไทยให้เป็นคนดีและคนเก่ง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ เน้นการอ่านออก เขียนได้ คิดวิเคราะห์เป็น สามารถสร้างวิสัยทัศน์ และวางแผนอนาคตที่ดีของตนเองได้ จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีความสอดคล้องและเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก จึงต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ ต้องเป็นไปตามหลักการพัฒนาหลักสูตร กล่าวคือ ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง การยกย่องหลักสูตรการวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลการใช้หลักสูตร และควรศึกษาข้อมูลและความจำเป็นพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรในหลายๆ ด้าน ทั้งนี้แนวทางที่จะทำให้การจัดทำหลักสูตรการศึกษาประสบความสำเร็จ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน แต่วิธีการทำงานร่วมกันที่ผ่านมายังขาดทักษะการทำงานร่วมกัน ชุมชน ท้องถิ่น จึงเป็นเพียงผู้สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษามากกว่าเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลที่เกิดขึ้น ทำให้ส่งผลเชิงลบต่อคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ ส่งเสริมการพัฒนาเชิงพื้นที่ ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ปรับปรุงระบบของโรงเรียนให้เป็นแบบร่วมคิด ร่วมทำ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมแบบภาคีเครือข่ายซึ่งเป็นการสร้างภาคีร่วมพัฒนา (Partnership) โดยมีกลุ่มบุคคล องค์กรที่มีเป้าหมายร่วมกัน มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อทำกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายโดยมีความเสมอภาค และเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (Ministry of Education, 2014, 50)

ด้วยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีความสลับซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากประกอบกับแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมแบบภาคีเครือข่ายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำกระบวนการภาคีเครือข่ายมาใช้ ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาในการส่งเสริมความร่วมมือ แลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยความสมัครใจและมีความเท่าเทียมกันมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในรายวิชาเพิ่มเติม อาเซียนศึกษาสำหรับพัฒนาคุณธรรม โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามคู่มือหลักสูตรอาเซียน Office of the Basic Education Commission (2012, 21) ให้เหมาะกับบริบท ความต้องการของท้องถิ่นและสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจการศึกษาศูโลกของการทำงานและได้ใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้อย่างแท้จริงในชีวิตประจำวัน โดยการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพผ่านการประเมินความเหมาะสมด้วยกระบวนการภาคีเครือข่าย อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ในท้องถิ่นและชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ทบทวนวรรณกรรม

1. การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกหาทางเลือก และการเรียนการสอนที่เหมาะสม แล้วนำทางเลือกมาเชื่อมโยงกันจนเป็นระบบที่สามารถปฏิบัติได้ นักพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงภูมิหลังขององค์ประกอบต่างๆ อย่างละเอียด และรอบคอบก่อนตัดสินใจเลือกหาทางเลือกหนึ่ง และเมื่อตัดสินใจเลือกแล้วก็ต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสิ่งอื่นๆ ซึ่งผู้พัฒนาสามารถดำเนินการได้ทุกระยะเวลา และต้องดำเนินการให้เป็นไปตามความเหมาะสม ดังนั้น Marsh & Willis (1995, 129) จึงกล่าวไว้และพอสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการวางแผนและพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน การเลือกจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผลเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งในความหมายของหลักสูตร มีนักพัฒนาหลักสูตรไทยและต่างประเทศ ให้นิยามความหมายของหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียนที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่เหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tabá (1962, 11) ; Tyler (1949, 79) ; Caswell & Cambell (1935, 66) ; Good (1973, 157) ; Oliva (1992, 8-9)

ซึ่งนักการศึกษากลุ่มนี้ได้ให้ความหมายของหลักสูตร คือ โครงการที่จัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียน ภายใต้การดำเนินงานของโรงเรียนและในทางปฏิบัติ หลักสูตรประกอบด้วยจำนวนของแผนการต่างๆ ที่เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร และมีขอบเขตกว้างๆ หลากหลาย เป็นแนวทางของการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ต้องการ ดังนั้น หลักสูตรอาจเป็นหน่วย (Unit) เป็นรายวิชา (Course) หรือเป็นรายวิชาย่อยต่างๆ (Sequence of Courses)

2. กระบวนการภาคีเครือข่าย

กระบวนการทำงานของเครือข่ายดังกล่าวเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการประสานความร่วมมือ เป็นการทำงานด้วยถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างสมาชิกและภาคีร่วม โดยมีจุดเริ่มต้นจากการทำงานในพื้นที่และประเด็นเล็กๆ แล้วขยายกระบวนการเป็นเครือข่ายที่กว้างขวางออกไป พร้อมทั้งแสวงหาความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ที่เหมาะสมกว่าโดยมีระบบการสื่อสารและนวัตกรรมใหม่เป็นเครื่องมือที่จะสร้างความหมายและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การเชื่อมโยงระหว่างระบบการปฏิบัติงานหรือเชื่อมโยงบทบาทของกลุ่มบุคคล องค์กรต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกันในแนวราบ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยการระดมสรรพกำลัง ร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ (Ministry of Education, 2014, 50-55) นอกจากนี้ Kanjanarangsant (2008, 7) ยังได้กล่าวถึงภาคีเครือข่ายว่าเป็น การประสานงานรูปแบบหนึ่งที่เชื่อมโยงการทำงานของกลุ่มบุคคลหรือองค์กรหลายองค์กร ซึ่งมีทรัพยากร มีเป้าหมาย มีกลุ่มสมาชิกของตนเองที่มีความคิด มีความต้องการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเหมือนกัน ประสานงานหรือร่วมกันทำกิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการในเรื่องนั้นๆ โดยยึดหลักการการทำงานร่วมกัน มีความเคารพซึ่งกันและกัน มากกว่าการเชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้มีอำนาจสั่งการ ซึ่งลักษณะสำคัญดังกล่าว จะช่วยให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประสบความสำเร็จอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โรงเรียนหรือสถานศึกษามีหน้าที่โดยตรงต้องให้ความสำคัญและถือเป็นโจทย์ใหญ่ที่จะต้องดำเนินการ เพื่อพัฒนาหลักสูตร ให้เป็นไปตามหลักการและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาโดยการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ให้มีส่วนร่วม และมีบทบาทในการตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสมกับนักเรียนตามบริบท และความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น พร้อมทั้งเหมาะสมกับยุคสมัย

3. การพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน

การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดีต่อคุณค่าความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน มีความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การทำงาน และการอยู่ร่วมกัน ในพหุสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ

อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ Kraphajan (2009, 28); Ritthichdee (2010, 103); Jackson et al. (1991, 675-689); Parker (1990, 16); Francis & Young (1979, 8); Woodcock (1989, 75 - 116); Mayo (1933, 71) ที่พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานคือ การสร้างความรู้สึกเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม การได้รับการสนับสนุนจากสังคม และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

จากการสังเคราะห์เอกสารดังกล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการภาคีเครือข่ายมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากมีความคาดหวังว่ากระบวนการนี้ จะสามารถทำให้การพัฒนาหลักสูตรมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียนที่จะสามารถดำรงอยู่ได้และก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างสง่างาม และยังพบว่า มี รูปแบบที่เป็นกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ประการ คือ 1) การระดมความคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมลงมือทำ 4) การร่วมติดตามประเมินผล 5) การรับประโยชน์ร่วมกัน และพบว่ารูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียน ซึ่งได้แก่ กิจกรรมที่ทำร่วมกัน การใช้เทคโนโลยี ทักษะด้านภาวะผู้นำ การเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม การติดต่อสื่อสาร การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กร (ภาคีเครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม และบรรยากาศการมีส่วนร่วม เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาพัฒนาหลักสูตรทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 2 ส่วน รวมทั้งหมด 5 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ส่วนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน สำหรับเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1.1 ศึกษาแนวคิดงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน และสภาพปัญหาของสังคมในปัจจุบัน ข้อมูลพื้นฐานและบริบทของโรงเรียนโดยผู้วิจัยร่วมกับภาคีเครือข่ายจำนวน 10 ท่าน ซึ่งได้แก่ ผู้แทนจากสมาคมครูผู้สอนจังหวัดเชียงใหม่ พิจิตรณา ผู้แทนครู จากครูผู้สอนรายวิชาพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีคุณสมบัติดังนี้ เป็นครูผู้สอนที่มีความรู้ความเข้าใจ มีผลงานดีเด่นหรือมีความสนใจในเรื่องอาเซียน การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หรือสอนรายวิชา

อาเซียนศึกษาหรือครูผู้สอน 5 รายวิชาหลักในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาแนวคิดงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน และสภาพปัญหาของสังคมในปัจจุบัน ข้อมูลพื้นฐานและบริบทของโรงเรียนนำร่อง ในโครงการการพัฒนาและการใช้หลักสูตรที่เน้นเนื้อหาอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 36 โรงเรียน โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์สรุปจัดทำเอกสารรายงานเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้ภาคีเครือข่ายสามารถมองเห็นภาพชัดเจน ในการที่จะกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในบริบทของโรงเรียน

1.1.2 จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในสภาพจริง โดยผู้วิจัยร่วมกับภาคีเครือข่ายจากองค์กรภาครัฐและเอกชนจำนวน 10 ท่าน ได้แก่ 1) สำนักงานภาคีเชียงใหม่ เพื่อการปฏิรูปการศึกษา 2) สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ 3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา 5) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 6) สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา 7) ภาคธุรกิจ เจ้าของสถานประกอบการ 8) องค์กรเอกชน 9) องค์กรวิชาชีพ 10) สมาคมผู้บริหารโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ โดยทำหนังสือเชิญซึ่งเป็นภาคีเครือข่ายที่มีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่มด้วยการส่งหนังสือตอบรับ โดยทุกท่านได้แสดงความคิดเห็น ประเด็นปัญหาและความต้องการ กำหนดเป้าหมาย และกำหนดคุณลักษณะของนักเรียน กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนที่มีความจำเป็นสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรเพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเพื่อให้ภาคีเครือข่ายสามารถมองเห็นภาพชัดเจนในการที่จะกำหนดประเด็นการพัฒนานักเรียนให้พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในบริบทของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์อภิปรายสรุปเป็นข้อมูล รวมถึงการสังเคราะห์ประเด็นที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน ควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุน โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาและการนำหลักสูตรอาเซียนสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน ผู้บริหาร ครูผู้สอน และภาคีเครือข่ายเห็นความสำคัญ ศึกษา ค้นคว้า พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจการพัฒนา เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ร่วมกันกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับเนื้อหา ความรู้ที่นักเรียนควรได้รับอย่างครบถ้วน กำหนดให้สอดคล้องกับปรัชญาและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น ครูผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียน การสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับอาเซียน และส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดี รู้คุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน

1.2 **ขั้นตอนที่ 2 การจัดสาระและประสบการณ์การเรียนรู้** ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดโครงสร้างหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร ผู้วิจัยประชุมร่วมกับภาคีเครือข่าย

ซึ่งได้แก่ ผู้แทนจากสมาคมครูผู้สอนจังหวัดเชียงใหม่ พิจารณาผู้แทนครูจากครูผู้สอนรายวิชาพื้นฐาน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีคุณสมบัติดังนี้ เป็นครูผู้สอนที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีผลงานดีเด่นหรือมีความสนใจ
ในเรื่องอาเซียน การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หรือสอนรายวิชาอาเซียนศึกษา หรือครูผู้สอน 5 รายวิชาหลัก
ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) นำผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมากำหนดเป็นกรอบโครงสร้างหลักสูตร
สู่ประชาคมอาเซียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 3) ผู้วิจัยนำข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1 มาพัฒนา
หลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามองค์ประกอบของหลักสูตร 7 ประการ
ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งในขั้นตอนนี้ภาคีเครือข่าย ได้แก่ผู้แทนจากสมาคมครูผู้สอนจังหวัดเชียงใหม่
พิจารณาจากครูผู้สอนรายวิชาพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีคุณสมบัติดังนี้ เป็นครูผู้สอนที่มีความรู้
ความเข้าใจ มีผลงานดีเด่นหรือมีความสนใจในเรื่องอาเซียน การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หรือสอนรายวิชา
อาเซียนศึกษา หรือครูผู้สอน 5 รายวิชาหลักในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความสมัครใจและมีคุณสมบัติ
พร้อมในด้านการพัฒนาหลักสูตรและมีความรู้ด้านการศึกษา จำนวน 10 ท่าน ได้เข้ามีส่วนร่วมในการแสดง
ความคิดเห็น พิจารณาเสนอแนะและตรวจสอบความเหมาะสมในทุกๆ ขั้นตอนโดยมีรายละเอียด
3.1) กำหนดข้อมูลพื้นฐานเพื่อจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้านการเมือง ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านพหุวัฒนธรรม
ด้านการจัดการศึกษา 3.2) กำหนดคำอธิบายรายวิชา โดยผู้วิจัยได้กำหนดคำอธิบายรายวิชาที่สอดคล้อง
ตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้จากคู่มือหลักสูตรอาเซียน บริบทชุมชนและความต้องการ
ของผู้เรียนและท้องถิ่น ให้เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาความรู้
เนื้อหาอาเซียน ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และเจตคติการรู้คุณค่าความเป็นไทยและอาเซียน 3.3) กำหนด
ผลการเรียนรู้ สำหรับการจัดทำโครงสร้างหลักสูตร การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนสื่อและ
แหล่งการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3.4) กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระ
จุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติมอาเซียน
ศึกษาสำหรับพหุวัฒนธรรม 3.5) กำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้วิจัยสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียน
การสอนเนื้อหาอาเซียน และการสนทนากลุ่มภาคีเครือข่ายโดยในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้การสอนแบบโครงงาน
และการสอนแบบกรณีศึกษา ซึ่งเป็นวิธีสอนที่สามารถสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาด้านความรู้ ด้านทักษะ
การทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านเจตคติการตระหนักรู้คุณค่าในความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน
4 หน่วยการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้ หน่วยที่ 1 เรื่อง กำเนิดอาเซียน จำนวนเวลาเรียน 4 ชั่วโมง หน่วยที่ 2
เรื่อง เศรษฐกิจแบบฉบับอาเซียน จำนวนเวลาเรียน 6 ชั่วโมง หน่วยที่ 3 เรื่อง อาเซียนมิตรพี่งา
ในสังคมพหุวัฒนธรรม จำนวนเวลาเรียน 6 ชั่วโมง หน่วยที่ 4 เรื่อง ก้าวไกลไปกับอาเซียน จำนวนเวลาเรียน
4 ชั่วโมง 3.6) กำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย ดังนี้ เอกสารประกอบการสอน

วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต You Tube เป็นต้น 3.7) กำหนดการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนและประเมินผลด้านทักษะและเจตคติ

1.3 ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นตอนนี้เมื่อผู้วิจัยและภาคีเครือข่ายร่วมกันไปให้ความรู้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ก่อนให้ครูนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ในโรงเรียนบ้านแม่สา อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพโดยผลที่ได้จากการหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 0.81 แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าเท่ากับ 0.75 และแบบสอบถามการรู้คุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน มีค่าเท่ากับ 0.88

2. ส่วนที่ 2 การศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนซึ่งลำดับต่อจากส่วนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยและภาคีเครือข่ายร่วมกันไปให้ความรู้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ก่อนให้ครูนำหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความเหมาะสมและมีความสมบูรณ์แล้ว นำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 27 คนในโรงเรียนบ้านหนองไคร้ อำเภอดันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 จำนวน 1 ภาคเรียน และนิเทศ กำกับ ติดตาม ในระหว่างการสอน เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร

2.2 ขั้นตอนที่ 5 การสรุปผลการใช้หลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาผลจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เนื้อหาอาเซียนก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการประเมินด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยครูผู้สอน และผลการประเมินเจตคติการรู้คุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียนหลังการใช้หลักสูตร รวมถึงข้อมูลจากการสังเกตการสอนที่รวบรวมไว้ระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้ และการสะท้อนผลของครูผู้สอนและภาคีเครือข่าย มาเป็นข้อมูลเพื่อนำข้อมูลไปสรุปผลการใช้หลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร ให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปเผยแพร่

ผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปรากฏผลการวิจัยด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านประสิทธิภาพของหลักสูตร ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

สรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การจัดสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ ปรากฏผลดังนี้ ในด้านสภาพทางการเมืองในปัจจุบัน นำไปสู่การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกันมากขึ้น ปัญหาความขัดแย้งในสังคมซึ่งบริบททั่วไปของโรงเรียนบ้านหนองไคร้ เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้ตัวเมือง มีแรงงานต่างด้าวอพยพเข้ามาทำงาน ประกอบด้วย คนพื้นเมือง

ชาวไทยใหญ่ คนเชื้อสายพม่า ดังนั้นนักเรียนที่เข้ามาเรียนจึงประกอบด้วย นักเรียนที่เป็นคนไทย และนักเรียนต่างด้าว แยกเป็นนักเรียนต่างด้าวที่เกิดในประเทศไทย และนักเรียนที่ย้ายติดตามผู้ปกครอง ชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมาก ซึ่งแน่นอนว่าย่อมจะมีความแตกต่างทางความเชื่อ วิถีชีวิต ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม จึงทำให้นักเรียนขาดโอกาสและประสบการณ์ในการปลูกฝังความเป็นไทย การรู้คุณค่าของความเป็นไทย รวมถึงการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมไทยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำรงชีวิตในฐานะคนไทย เป็นอุปสรรคต่อการหลอมรวมสร้างความเป็นหนึ่ง ความแตกต่างทางวัฒนธรรมจึงส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันของนักเรียน ทำให้เกิดผลกระทบจากการรับความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของนักเรียน

1.2 ผลการจัดสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้

1.2.1 แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้

จากการสนทนากลุ่มภาคีเครือข่าย ได้เสนอแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระและความคิด ความเชื่อของกลุ่มชนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม แม้ว่าในสังคมชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ไม่มีชนกลุ่มน้อยหรือผู้พูดภาษาถิ่น แต่หลักสูตรและการสอนมีความเชื่อมโยงถึงความรู้และความสัมพันธ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชนพื้นถิ่น เช่น ประเพณี ภาษา ความเชื่อ การทำมาหากิน และวิถีชีวิต เพื่อสร้างความเข้าใจดีต่อกันและอยู่ร่วมกันอย่างสันติก็ยังคงมีความจำเป็นอยู่ ลักษณะความเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ในลักษณะข้างต้น ก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังพบนักท่องเที่ยวต่างชาติ ต่างภาษาและวัฒนธรรมเดินทางท่องเที่ยวไปยังที่ต่างๆ เพื่อพักผ่อนหรือเพื่อหาความรู้ ประสบการณ์ตามแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นนักเรียนควรได้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคมพหุวัฒนธรรม ความหลากหลายของผู้คนต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา และต่างวัฒนธรรมรวมถึงจากรายงานผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียนในสังกัดพบว่า วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตลอดจนสาระหลักสูตรแกนกลางอาเซียนในการกำหนดเนื้อหา ไม่ครอบคลุม ไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ผู้เรียนยังขาดทักษะพื้นฐาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และเจตคติด้านการรู้คุณค่าความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความพร้อมในการเข้าประชาคมอาเซียน

1.2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

จากการสนทนากลุ่มของภาคีเครือข่ายข้างต้นทำให้หลักสูตรนี้มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐาน ด้านการเมือง ด้านสังคม และวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม และด้านการจัดการเรียนรู้ 2) คำอธิบายรายวิชา ประกอบด้วย พฤติกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาสาระเกี่ยวกับเนื้อหาอาเซียน กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านเจตคติ ในรายวิชาเพิ่มเติมอาเซียนศึกษาสำหรับพหุวัฒนธรรม 3) ผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ 12 ข้อ ดังนี้ 3.1) อธิบายความเป็นมาและการก่อตั้งประชาคมอาเซียน 3.2) บอกเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งประชาคมอาเซียน 3.3) นำเสนอและอภิปรายความรู้เกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียน 3.4) นำเสนอผลการวิเคราะห์การเมืองการปกครองของประเทศสมาชิกอาเซียน 3.5) ศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับ

เศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับระหว่างประเทศ 3.6) ทำความเข้าใจและอภิปรายกรณีศึกษาเกี่ยวกับการขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ 3.7) สำรวจและออกแบบนำเสนอแนวความคิดการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน 3.8) ศึกษาและสำรวจข้อมูลด้านพหุวัฒนธรรม 3.9) อภิปรายกรณีศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรม 3.10) ออกแบบนำเสนอ ประเพณี และวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม 3.11) บอกความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาได้ 3.12) วิเคราะห์สภาพปัญหาการอยู่ร่วมกันในชุมชนและสามารถบอกแนวทางแก้ปัญหาได้ 4) โครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วยเนื้อหาผลการเรียนรู้สาระสำคัญและวิธีการ การจัดการเรียนรู้ เวลาเรียน ค่าน้ำหนักคะแนน และภาระงานชิ้นงาน 5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย วิธีการสอนแบบโครงงาน (Project Based Learning) วิธีสอนแบบกรณีศึกษา (Case Study) 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย สื่อการสอนประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อการสอนประเภทเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และ 7) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย การใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เนื้อหาอาเซียน การใช้แบบประเมินทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการใช้แบบประเมินด้านเจตคติการรู้คุณค่าความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน

2. ด้านประสิทธิภาพของหลักสูตร

เมื่อนำหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนที่พัฒนาด้วยกระบวนการภาคีเครือข่ายไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองไคร้ อำเภอสันทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 จำนวน 27 คน จำนวน 1 ภาคเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้ง 3 ด้านสรุปได้ดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนตามผลการเรียนรู้ เนื้อหา และสาระการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเนื้อหาอาเซียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 11.96 และ 24.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.60 และ 1.90 คะแนน ตามลำดับนั้นคือ การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเนื้อหาอาเซียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน เท่ากับ 12.04 โดยที่ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เนื้อหาอาเซียนหลังเรียนมีค่าสูงขึ้นประมาณสองเท่าของค่าเฉลี่ยก่อนเรียน แสดงว่าความรู้เนื้อหาอาเซียนในหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน โดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายได้ผลดี 2) ด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนบ้านหนองไคร้ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านเจตคติของผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน ภายหลังจากจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีเจตคติอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย

หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐาน ด้านการเมือง ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมพหุวัฒนธรรม และด้านการจัดการเรียนรู้ 2) คำอธิบายรายวิชา ประกอบด้วย พฤติกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ เกี่ยวกับเนื้อหาอาเซียน กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านเจตคติ ในรายวิชาเพิ่มเติมอาเซียนศึกษา สำหรับพหุวัฒนธรรม 3) ผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ 12 ข้อ สอดคล้องตามนโยบายของ Office of the Basic Education Commission (2012, 25) ที่มีการกำหนดเป้าหมายที่ตอบสนองของความต้องการของผู้เรียนและสังคม โดยให้มีความตระหนัก และเห็นคุณค่าของการส่งเสริม และปลูกฝังให้เด็กมีคุณลักษณะความเป็นไทย ตระหนักรู้คุณค่าความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน โดยผู้วิจัยได้จัดทำหลักสูตรรองรับแนวคิดดังกล่าว ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ผู้เรียนเป็นเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ หลายเชื้อชาติที่ติดตามผู้ปกครองเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย ประกอบกับเด็กเหล่านี้กำลังจะจบการศึกษาภาคบังคับ ส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสในการศึกษาต่อ และจะต้องเข้าสู่ตลาดแรงงาน หลักสูตรนี้จึงทำให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีเจตคติในการตระหนักรู้คุณค่าความเป็นไทยและอาเซียน

2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย

โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าหลังการใช้หลักสูตรนี้ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เนื้อหาอาเซียน สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกรอบโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด เนื้อหาสาระการเรียนรู้ มาตรฐานตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้เชิงพฤติกรรม ตลอดจนการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้และค่าน้ำหนักเวลาในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละหน่วย การเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ โดยการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรต้องมีความยากง่ายเหมาะสมสอดคล้องกับวุฒิภาวะและพัฒนาการของผู้เรียนตลอดจนมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน และมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ทำให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ซึ่งหลักสูตรนี้ได้ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานและแบบกรณีศึกษา ทำให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ในด้านเนื้อหาอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษางานวิจัย ดังนี้ Ritkhasit (2010,33) และ Burroughs (1997, 4743) ที่พบว่า การเรียนการสอนวิชาอาเซียนไม่ใช่วิชาท่องจำอีกต่อไป กระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบันมีแนวทางหลากหลายมากขึ้นในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งสื่อการเรียนการสอนก็มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้สอนง่ายต่อการนำไปใช้ แต่อย่างไรก็ตามในการเรียนการสอนวิชาอาเซียนที่ดีนั้นจะต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติ เช่น การนำเสนอโครงงาน การแสดงบทบาทสมมติ การเขียนรายงาน 2) ด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ของนักเรียนที่เรียนในหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการใช้หลักสูตรทำให้นักเรียนมีผลการประเมินด้านทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

อยู่ในระดับมากที่สุด โดยการประเมินของครูผู้สอน ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบโครงการงาน (Project Based Learning) ที่ได้มุ่งเน้นให้เด็กเกิดพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา ซึ่งตรงตามหลักสูตร เป็นการสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นให้ปฏิบัติจริงได้พร้อมทั้ง เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียนซึ่งสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดยมีเป้าหมายในเชิงคุณภาพ คือ เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับโครงการที่ร่วมกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ จากการเรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันได้อย่างมีเหตุผลและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันเหมาะสมกับวัยซึ่งสอดคล้องกับ Kraphajan (2009, 28) ; Ritthichdee (2010, 103) ; Jackson et al. (1991, 675-689) ; Parker (1990,16) ที่พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานคือ การสร้างความรู้สึกเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม การได้รับการสนับสนุนจากสังคม และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน จากแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น สรุปได้ว่า การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น นอกจากจะช่วยให้ การดำเนินงานประสบผลสำเร็จแล้ว ยังช่วยให้สมาชิกในทีมเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของทีม มีความจงรักภักดี ต่อทีมงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ฟังพาดูอาศัยซึ่งกันและกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหาและดำเนินงาน ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ สามารถนำทีมไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน 3) ด้านเจตคติตระหนักในคุณค่า ความเป็นไทยและความเป็นอาเซียนของนักเรียนที่พบว่า หลังทดลองการใช้หลักสูตรนี้ นักเรียนมีเจตคติ อยู่ในระดับมาก ซึ่งในคำอธิบายรายวิชาได้กล่าวถึงกลไกกำหนดนโยบายการทำงานของอาเซียน การตัดสินใจ ในเรื่องของการค้าการลงทุน บทบาทของอาเซียนต่อประเทศสมาชิกทั้งต่อประเทศไทยและต่อประเทศ สมาชิกอื่นๆ การสร้างและการทำความเข้าใจด้านสังคมและวัฒนธรรม การปฏิบัติตนในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อให้ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้คุณค่าของความเป็นไทย ภาคภูมิใจและหวงแหน ในความเป็นชาติไทยและความเป็นอาเซียน มุ่งมั่นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น หลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนนี้ สามารถส่งเสริมการพัฒนาด้านเจตคติของผู้เรียนให้รู้คุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียนได้ เนื่องจากการเรียนรู้วิชาอาเซียนศึกษาจะช่วยให้เด็กตระหนักเกิดสำนึกในความรักชาติและภาคภูมิใจ ในความเป็นไทย

การวิจัยในครั้งนี้สามารถสร้างการยอมรับ และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของผู้เรียนอันนำไปสู่ การยอมรับต่อสาธารณะได้ นอกจากนั้นผู้เรียนยังเห็นเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจน ตรงกับความต้องการ ของตนเอง ชุมชน และท้องถิ่น รวมถึงสร้างเส้นทางอาชีพและการมีงานทำ ทั้งนี้หลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน โดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่ายในครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพจนเป็นที่ยอมรับ เนื่องจาก มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ภาคีเครือข่ายร่วมกันวางแผนอย่างชัดเจน มีการกำหนดโครงสร้าง ความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน อุปกรณ์สื่อการสอน การประเมินผล การเรียนการสอน บรรยากาศในการเรียน และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

สรุป

ผลการพัฒนาหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้กระบวนการภาคีเครือข่าย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตร ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบสอดคล้องกับสังคมพหุวัฒนธรรม ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เมื่อนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ผลการเรียนรู้ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติของนักเรียนสูงขึ้นอย่างชัดเจน โดยมีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียนในสังคมพหุวัฒนธรรม

ทั้งนี้ หากมีการนำผลการวิจัยไปใช้ ควรพิจารณาความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา และความต้องการของผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่น และสถานศึกษาควรมีการเตรียมความพร้อมของครูผู้สอนให้มีความเข้าใจในด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และองค์ประกอบของหลักสูตร ส่วนในการทำวิจัยครั้งต่อไป จึงควรพิจารณาดำเนินการ ดังนี้ 1) ควรมีการพัฒนา รูปแบบกระบวนการภาคีเครือข่ายโดยผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายควรมีความรู้ความเข้าใจสภาพชุมชนท้องถิ่นเพื่อกำหนดเป้าหมายของผู้เรียนที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่น 2) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียน และองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ 3) ควรมีการต่อยอดการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเป็นการปลูกฝังผู้เรียนให้รู้คุณค่าของความเป็นไทยและความเป็นอาเซียน

References

- Burroughs, C. D. (1997). *Popular music in the history classroom: A case study*. (Doctoral dissertation, Mississippi State University).
- Caswell, H. L. & Campbell, D. S. (1935). *Curriculum development*. New York: American Book.
- Francis, D. & Young, D. (1979). *Improving work group: A practical manual for team building*. La Jolla, Calif.: University Associates.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book.
- Jackson, S. E. ; Brett, J. F. ; Sessa, V. I. ; Cooper, D. M. ; Julin, J. A. & Peyronnin, K. (1991). Some differences make a difference: Individual dissimilarity and group heterogeneity as correlates of recruitment, promotions, and turnover. *Journal of Applied Psychology*. 76(5), 675-689.
- Kanjanarangsant, K. (2008). *Networking for development*. Bangkok: Thailand Research Fund, Department of Community Development. [in Thai]

- Kraphajan, P. (2009). **Principles and theories of educational administration**. Bangkok: Ramkhamhaeng University. [in Thai]
- Marsh, C. & Willis, G. (1995). **Curriculum: Alternative approach, ongoing issues**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Mayo, E. (1933). **The human problems of an industrial civilization**. New York: Macmillan.
- Ministry of Education. (2014). **The ASEAN curriculum sourcebook**. Bangkok: Agricultural Cooperative Federation of Thailand. [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2012). **The ASEAN Community**. Bangkok: Arksorn Thai Printing (Pha Meuang Thai News). [in Thai]
- Oliva, P. F. (1992). **Developing curriculum**. (3rd ed). New York: Harper Collins Publisher.
- Parker, G. M. (1990). **Team players and team work: The new competitive business strategy**. San Francisco, Calif.: Jossey – Bass.
- Ritkhasit, B. (2010). **The study of learning achievement in Thai history and proud to be Thai, the fourth grade students with disabilities: Heard from the teaching of Thai history, using roleplaying method with the use of visual perception**. (Doctoral dissertation, Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Ritthichdee, N. (2010). **Development of the bilingual education system: Provincial vocational training using networking process**. (Doctoral dissertation, King Mongkut's University of Technology North Bangkok). [in Thai]
- Taba, H. (1962). **Curriculum: Theory and practice**. Jovanovich: Harcourt, Brace and World.
- Tyler, R. W. (1949). **Basic principles of curriculum and instruction**. Illinois: Chicago University Press.
- Woodcock, M. (1989). **Team development manual**. (2nd ed.). Worcester: Great Britain by Billing & Son.